

unitatem; hæc enim catholica Ecclesia est, quæ fidem uni Deo tanquam legitimo viro reservat, et congregationem multorum in charitate multiplicat. In hac turture et columba, dilectissimi fratres, sollicite permanete, hanc charitatem vobis omnibus custodite ut eam nec arianus violet, nec donatista conculcet, nec manichæus coinquinet: hi enim, velut accipitres mali unitatem columbæ cupiunt dissipare, et castitatem turturis desiderant violare. Nam manichæus in Christo veram non credit carnem; arianus veram in eo minuit divinitatem, donatista vero dissipat catholici corporis unitatem. Manichæus sacramentum non videt Redemptoris, arianus magnitudinem non cogitat Salvatoris, donatista vero, tanquam lupus rapax, boni non dubitat gregem dissipare pastoris. Hi ergo, sicut dixi, tanquam accipitres mali miseros et vanitatis cupidos, aut veritatis ignaros occidere cupientes, persequentur columbæ charitatem, execrantur turturis castitatem, et quos possunt aut ore devorant, aut unguibus lacerant, id est aut sermonibus depravant, aut persecutionibus cruciant. Vos ergo, dilectissimi fratres, in fide custodite catholicam veritatem, in charitate servate catholicam pacem; ille enim gratum Deo offert sacrificium qui charitatem fraternam et verum catholicæ fidei servaverit sacramen-

tum, ubi unus Deus, una Trinitas colitur, nec Pater major Filio est, nec Pater minor, secundum divinitatem, Filius prædicetur, nec ab eis discernitur substantia sancti Spiritus, qui cum Patre et Filio naturaliter unus est Deus. Una est enim Trinitatis sanctæ potentia, quia in tribus personis una manet naturalis substantia; una est enim potestas, quia una majestas, una Creatoris dominatio, quia una creaturæ conditio; quidquid enim Pater creavit, per Filium fabricavit, et in Spiritu sancto firmavit, Filius autem natus est de gignente, Spiritus sanctus procedit de permanente, nec tamen nascendo Filius divisit Patrem, nec Spiritus procedendo minuit Deum, quia nec auget hærendo cum nascendo Filius non est minoratus, nec Spiritus sanctus procedendo est separatus, in se enim beata illa Trinitas manet, quia ibi substantialiter unitas permanet; et quoniam nihil est in Trinitatis divinitate creatum, propterea ibi nihil est utique separatum. Hæc, dilectissimi fratres, fideliter tenete, in his jugiter permanete. Hæc sit in eorde cogitatio, hæc in ore confessio. Tenete fidem quam accepistis in nomine Trinitatis, servate unitatem spiritus in vinculo pacis, ut turtures et columbæ spiritualiter in domo Dei semper esse possitis.

SANCTI AUGUSTINI SERMONES QUATUOR

NUNC PRIMUM AB ILLUSTRISSIMO CARDINALI MAIO EDITI.

(Spicileg. Rom. tom. VIII.)

In sequentes sermones

MONITUM EDITORIS.

Diu multumque est, ex quo ineditos priscorum Ecclesiæ patrum sermones, latinos et græcos, linguis etiam syriaca et arabica scriptos, sed de græco fonte sæpe manantes, colligere cæpi. Igitur et in mea Scriptorum veterum collectione, et in Auctoribus classicis, et in hoc etiam Spicilegio, nonnullos pro re nata et quasi gustus gratia vulgavi; veluti etiam nunc in hujus voluminis calce quatuor mihi collocare placet magni Augustini sermones, quos e pervetustis membranis, neque ex uno quandoque sed ex pluribus repetitis exemplaribus, ante quinquennium delibavi; quosque adhuc anecdotos reor, post nobiles Maurinorum labores, et post vindobonensia, florentina, casinensia Romæ et Parisiis edita, additamenta, quæ proba novi et insperi.

Primus de Petro jussu Domini super mare ambulante, testimonium habet a Possidio illo, qui ferme quadraginta annis cum divo Augustino vixit, ejusque vitam et scriptorum indiculum concinnavit. Is quippe inter divi sermones memorat hunc cum hujusmodi titulo: De evangelica lectione, ubi Domino jubente Petrus super mare ambulavit. His ego Possidii verbis, tum etiam antiquissimi codicis auctoritate fretus, hunc genuinum esse Augustini sermonem prorsus non dubito.

De utilitate jejunii concionatum fuisse Augustinum testatur Possidius; quod multoties ab illo factum fuisse, certum est, recurrentibus annis. Ex his sermonibus unus exstat in editione maurina T. VI, p. 615. Alter hic noster credendus est, quem secundo loco ponimus in sex priscis codicibus compertum, cujus est titulus Quantum valeat jejunium.

Tertius, De nuptiis in Chana Galilee, servatus est in antiquissimo codice, cujus primam paginam jamdiu attritam et evanescentem, chemicis adjumentis quantum licuit instauravi, multoque labore ac patientia legi; non ita tamen ut sine aliquot lacunis sit, quas expleri aliquando posse vix puto. Comparavi quidem hunc sermonem cum Augustini tractatibus octavo et nono in Joannem, ubi idem argumentum evoluitur; re tamen vera noster hic totus diversus est. Item Beda in commentario ad Pauli Epistolam priorem ad Timoth. cap. iv, quem ex Augustini, ut scimus, operibus consarcinavit, haud sermonem nostrum, sed illos in Joh. præ oculis habuit. Nihilo tamen minus, quisquis beati Augustini styllum, præsertim in sermonibus, parumper calleat, hunc quem in manibus habemus tractatum, sine dubio inter sinceros reponet. Præterquam quod illa quæ statim sub initio adversus Manichæos dicuntur, quis non ab ore Augustini procedere agnoscat?

Quartus denique sermo, cui titulus De missa cotidiana, nomen item Augustini gerit in pervetusto exemplari; dictumque apparet, dum adhuc ethnici judæique inter christianos versarentur. Neque res igitur, neque ætas, neque ipse, ni fallor, stylus obstant, quominus auctoris, quem sermo præ se fert in titulo, scetum esse credamus. Nam nec cunctos Augustini tractatus indiculo suo comprehendisse Possidium, exploratum est. Cæterum hiatus aliquot, obscurasque aut dubias lectiones in hoc præsertim ac superiore sermone, nemo quæso miretur: codicis enim originalis, dum editionem moliebar, præsentem facultatem non habui; cui deinceps incommodo, ut spero, medebor.

Hæc tantum in præsentibus; latius postea rem hanc et alias expositurus, et gratius etiam illis acturus si qui me in his laboribus ac investigationibus favore suo adjuverunt, vel adjuturi sunt.

SERMO PRIMUS.

De evangelio ubi beatus Petrus in mari tempestatem sustinuit in navi. Matth. xiv, 22 seqq.

Nutritos hirundo pullos suos cum volandi arti disponit, paululum quidem in aere dimittit, quibus tamen ipsa vicina est, ne forte decidant trepidando, adhuc infirmi volando. Ita et salvator noster Jesus Christus discipulos suos quasi teneros pullos de nidulis quietis emisit marinis fluctibus adprobandos. At ubi cœpit pinnas devotionis eorum marina procella turbare, et ventosa tempestas dissipare, ipse potens est sequi navigio qui imperat vento. Fecit sibi potentissimam monopodam (a), singularem quadrigam, mirandam suis vestigiis plateam componens, non marmoribus ornatam sed fluctibus pictam, non saxis sed plantis. Non longe recedit, qui pie præmisit. Ambulabant soli et non soli, temptandi, probandi, visitandi. Invenit occasionem quasi subtilis fur effractor, qui excitat tempestatem, qui non amat tranquillitatem; et quasi absente magistro discipulos temptat, ventos inflat, excitat mare, et sequentem non videt gubernatorem. Fit servis absente domino argutatum (b) sine causa naufragium, sed tenetur pietate navigium. Illi interea manus extendunt, lacrimas fundunt, vela deponunt, strident funes et restes, ut Petrus solvatur et diabolus alligetur. Ubi exclamant, inquit, Domine salvator es noster? Præmisisti nos, et dimisisti nos. Ecce naufragator, ubi es tu potentissime gubernator? Ecce tempestas, ubi es pietas? Ecce mare latrat, ubi es tu agnus Dei qui tulisti peccata mundi?

Continuo advenit Dominus, cum pietate subridens ad teneros pullos. Ventis turbantibus dissipatis, venit potenter, appellat clementer, suos quoque reficit sapienter. Vident et turbantur, qui non videndo turbabantur. O inenarrabilia, fratres mei! Ubique metus, aut de periculo, aut de miraculo. Sed tulit (c) illis timorem qui mitigavit tempestatem. Nolite, in-

(a) Adnotent vocabulum lexicographi. Sic autem dicitur ob velocitatem. Confer Cangium voc. *Monopoda*.

(b) Ita videbatur in cod. Intellige autem *subsiliens*;

A quit, timere; ego sum. Magna sit eis consolatio, Domini personæ interpretatio. Domine, clamant: securi sumus, si tu es: non timemus, si tu es. Et Petrus ait: Possum facere quod facis, si tu es; sed proba mihi vere si tu es; et jube me venire super aquas, si tu es. Domine, ad te dixi: sine te non præsumsi; si jubes, dixi; sed si juveris, quod dixi. Si non juvas, noli jubere; sed si juvas, dignare jubere, et jube me ad te venire super aquas. Et Dominus e contra: Veni ad me, si præsumis de me. Lætus Dominus vultuque jucundo favens, expectans piscatorem suum, confessorem suum, præsumtorem suum, ducem suum, magnum comitem suum, et primum carbunculum, lapideum pretiosum, non longe expectans sed prope propter pietatem.

B. Petro itaque mare subripit trepidanti. Sensit mare in Petro fidem deficere, et cœpit majore undarum lingua latrare. Solvitur quod erat firmatum, quia fidei solutum est firmamentum. Velut cera sole calente soluta, sic cœpit unda laxari mollita. Sensit petram pelagi Petrus vacillare (d) jam debilem fluentem: et depressis vestigiis atque palpitantibus membris, extensis palmis, exclamat et dicit: Adjuva me, Domine, et miserere mei. Semper mihi timor est sine te, et in navicula et super unda præsumsi venire ad te. Quare tollar a te? Adjuva me, ad navem revoca, ascende mecum, veniam tecum. Ille Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob, Petrum allevavit, firmavit, ambulare intrepidum fecit, trepidantes discipulos refecit, compescuit procellam, gubernavit naviculam. Ipsam suam sponsam, nostram matrem, tranquillet Ecclesiam; et inter istam tempestatem ipsum habeamus semper gubernatorem, quem Petrus habuit defensorem! Amen.

SERMO II.

Quantum valeat jejunium.

Moses quadraginta diebus et quadraginta noctibus

nisi mavis agitatam, aut quilibet aliud.

(c) Nempe abstulit.

(d) Cod., *volitare*.

in eremo jejunavit, ut legem Domini mereretur accipere. Impetraverunt jejunia quod venter saturus desperabat. Denique videte, fratres carissimi, quid sit inter jejunium et saturitatem, inter ventrem vacuum et pulmonem epulis aestuantem. Moyses, quia jejunavit, Dominum vidit; et populus quia comedit et bibit, idola fabricatus est. Quid de Moyse loquor, et de israelitica multitudinem? Ipse princeps generis nostri Adam quamdiu non comedit, in paradiso fuit: statim ut comedit, de paradiso ejectus est. Qui in paradiso Dei, virgo fuerat, ejectus de paradiso cognovit uxorem suam: semper enim saturitati juncta lascivia est: vicina sibi sunt saginæ membra atque luxuriæ; pro membrorum ordine, ordo vitiorum eligitur.

Hæliæ sanctus, cui elementa famulata sunt, qui cœcum tribus annis et sex mensibus cluserat, ad cujus vocem supernum descendit incendium, cum eum Jezabal vellet occidere, et sessus sub umbrosa arbore jaceret in solitudine, angelus ad eum mittitur, et præcepit ut sumeret paululum panis et aquæ; quadraginta enim dierum jejunio per desertum ad Sina montem profecturus erat. Numquid enim Dominus omnipotens, qui cœlum et terram fecerat, cujus universa creatura est, non poterat mulsæ per angelum aut vina transmittere, aut conditos cibos, aut marinas delicias, aut volucrum suavitates? Sed sciebat prophetam suum non aliter posse temptationes diaboli vincere, nisi jejuniis erudiretur.

Ejecit nos, fratres carissimi, de paradiso cibus, reducat esuries. Daniel ille futurorum conscius, et adventus Domini et eversionis Hierusalem manifestissimus prædicator, ideo vir desideriorum appellatus est, quia panem desiderii non comedit, et potum concupiscentiæ non bibit; magis enim Christum quam epulas desiderabat. Joannes præcursor Domini locustis in eremo nutritus est, non animalium carnibus et volucrum suavitatibus. Poterat utique juxta Jordanis fluentia piscium sibi exhibere delicias; sed penitentiam prædicaturus doctrinam rigoris et jejunii exemplo suo magis debuit docere quam vocem. Cum in Evangelio quidam dæmonioplens, Domino fuisset oblatum, quem purgare apostoli nequiverunt, interrogantes audiunt: Istiusmodi genus non ejicitur nisi orationibus atque jejuniis.

Videte, fratres, quanta sit virtus jejuniorum, ut id valeant jejunia facere, quod apostoli nequiverunt. Dimittantur vetera; unusquisque se ipsum consideret et perpendat quanta sit orandi differentia inter vacuum ventrem et refectum, inter rubentem faciem et oram pallentem, inter salivam virginem et labia crapulis dissoluta, inter oppressum epulis sensum et inedia tenuitate vigilantem. Non dico duplicata et multiplicata jejunia, non dico hebdomadas, sed saltem singulos dies absque ciborum luxuria transigamus. Cessent lavaera, vina, vel deliciae; non quod creaturam Dei judicemus esse damnandam; sed qui

(a) Num pro *stramento*?

(b) Ita cod., *facinus facineris*, ut *pignus pigneris*.

A toto anno nobis vivimus, saltem paucis diebus Deo vivere valeamus, adjuvante nos ipso qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De evangelio ubi Dominus de aqua vinum fecit.

Joan. cap. ii.

Nuptiæ, in quibus Christus et munerator et conviva discubuit; munerator scilicet in origine, conviva factus in genere, ut qui in primordio copulæ novellæ concesserat nasci ex homine hominem, ipso quoque nasci dignaretur ex virgine.... Aures nostræ pulsate nunc e sancto Evangelio sonuerunt: die, inquit, tertio nuptiæ factæ sunt in Chanan galilæa, et erat mater Jesu ibi; invitatus est autem Jesus cum discipulis ad nuptias. Si Manichæorum latebrosa voluptuosæ turpitudinis scditas de nuptiis percontetur, Deus eas, inquit, non fecit. Si ergo Deus nuptias non fecit, quomodo in eis Christus cum discipulis suis invitatus ad cubuit? Sed jam opaci hujus mysterii nubilum ventilemus. Die, inquit, tertio nuptiæ factæ sunt in Chanan galilæa. Splendescente igitur super obsecrum, delictis offuscantibus, mundum Trinitatis die, Christus venit ad nuptias. Tunc autem anima quæ de limi fuerat jam affricta consortio, per fornicationem oblectantis pomi adulterum demulata maritum, pollutiæ societatis nuptias celebrat. Audi Paulum hujus malæ conjugationis iterum vincula formidantem: timeo, inquit, ne sicut serpens Evam fefellit astutia sua, ita corrumpantur mentes vestræ a simplicitate et castitate quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Dum itaque in unius discubitionis instrumento (a) jactati diabolus et anima lascivirent, invitato Jesu.... dum vino luxuriæ defecerunt. Genetrix autem Christi illa, quæ facinerosi (b) concubitus pactum exhorruit, quæ non solum corpore verum etiam mente virgo permansit, intererat invitata, conditione generis non participatione criminis, universalitate nascendi non societate peccandi, quæ.... Christo, non quæ mundo consentiret jucundo.

Hæc igitur mater Christi longum mundi miserata laborem, quæ se noverat de palmitate fidei magnum duxisse.... botrum, a proprio germine cœpit exposcere vinum. Quando autem angelo credidit, tunc profundo suggestit: tunc inchoavit agere sæculi causam, quando non trepidavit ad nuntium. Ecce enim ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Mox ex semine sancti Spiritus propagata in saltu virginali primitiva vitis effloruit, quæ umbraculis opacata cœlestibus subfrondet.... nis occultum botrum procreavit. Pependit salus in fidei apice, et turguit botrus.... Ecce postmodum ex matricis utero racemus divitiæ prolis animatus.... natus est. Christus verus botrus continebat equidem intra se vitæ vinum.... crucis accesserat prelum. Dicit mater ejus: Vinum non habent. O virgo sapientissima! modo meruisti germinatam sobolem (c) procreare, et jam botrum... ris

(c) Cod., *subu.em.*

exprimere? Equidem non potest nisi germen germini A obviare, et (palmiti suo) resistere. Sed qui de ligno carpsit supplicium, in ligno debet expectare remedium; et qui in arbore illicitam demessuit frugem, expectare (a) debet ad cruceem, ut ubi.... hauserat siccitatem, ibi salutis accipiat potionem. Vinum, inquit, non habent. *Attende* virgo, paulisper, praepraet judæus lignum, descendat clavus in botrum, et.... poterit vinum. Quid ante tempus curris ad lacum, cum necdum impresserit Judas protervum super uva calcaneum? Ipse est enim ille Judas destructor sacrae vindemiae, qui XXX pactus argenteis botrum divinae prolis judæis..., impiis venundavit (b). De quo in psalmis jam fuerat decantatum: Nam et homo pacis meae, in quem speravi, qui edebat panem meum, ampliavit super me calcaneum. Aderit, virgo, B certa dies qua prematur fructus tuus, et tuam ipsius animam pertranseat gladius, ut constiterit de botruo (c) pendente quem profuderis ex radice.

Vinum, inquit, non habent. Et *Jesu*: Quid mihi et tibi est, mulier? Nondum venit hora mea.... Uti que non fati (d) sed voti hora, non necessitatis impositæ sed voluntatis impensæ.... non quo cogeretur mori, sed quo pro mundo dignaretur mori. Quid mihi et tibi, mulier? An oblitus es matrem?... An discernis potentiam tuam?... veret. Nulla est tibi cum matre communitas? An.... oculi tui debent... majestas? Creatorem te designas? An cred.... nunc loci.... ctorem propellere instinc.... periere nefandissim.... opus dum cum.... asti præstigiū. Extulit hic Christus super matrem divinitatem suam. Non negavit matrem suam, neque se natum negavit e carne, sed majestati suæ suam subdidit genetricem. Et ideo ait: Quid mihi et tibi, mulier? Nondum venit hora mea. In miraculo enim deitas matre altior prædicatur; in hora autem, mortis communitas intimatur. Interim Christus insipidos haustus merificat (e): fatuus latex fundebatur in hydrias, et hauriebantur inebriata flumina. Quæ est ista tam repentina conversio? In aqua vinum nascitur, in unda sapor latenter exoritur: germinat suavitas in vinis, et nusquam fructificat vitis; nulla exprimitur uva, et fervescunt sine palmita vina

O magni pulchritudo miraculi! Inseruntur divini præcepti vires, et in aqua nascitur fructus. Hoc fecit Christus in laticæ, quod certo tempore facit in vite. D Quis enim alius radicem ex imbre maritat? Quis alius per occultas venarum fibras stellatos palmites laqueat? Quis turgentes botros ac velut in apices gemmatos impinguit, nisi is qui universa provocat et multiplicat? ut quod adstringitur in semine diffundatur in germine, et quod latet in grano silvescat in folio. Interea Ecclesia, quæ in mensa sæculi cum

alleno viro polluta cubitabat, repentinis a Christo haustibus muneratur. Transeunt ad Christum nuptiæ. Qui enim vitavit, ipsa dotavit. Arripuit Christus convivium, et Ecclesia mutavit sponsum. Pavit Christus, et exclusus est iulnicus. Miscuit sui sanguinis potionem, et duxit uxorem. Aptavi inquit vos apostolus uni viro virginem castam exhibere Christo. Fecit illa quondam secunda nunc formosa, ante adultera nunc matrona, stat a dextris Dei in vestitu deaurato, circumamicta varietate, per aquam mundata, per sanguinem purpurata, per resurrectionem Domini candidata, pretiosis geminis gratiæ varietata (f): et sicut dixit Scriptura, fulvi sunt oculi ejus a vino, et dentes ejus candidiores sunt lacte. Potemus ergo et nos vinum ejus cum lacte ejus, si volumus et in fide B pulchrescere, et in virtute candescere, et in ornatu sanctæ Ecclesiæ radiare.

Accipite grande aliud a parvo mysterium. Aliquando et Judæa vinum in convivio suo non habuit, quia munus sacrati sanguinis non accepit; et dum legi nuberet, non invenit omnino quod biberet. Venit Christus, mutavit legem in gratiam, illam inflatricem, istam adjutricem. Fudit in legem sanguinis poculum, et fecit moriendo convivium. Gustavit architriclinus, id est mundi Dominus, aquam vinum factam, et dicit: Omnis homo primum vinum bonum ponit, et cum inebriati fuerint homines, id quod deterius est; tu autem servasti vinum bonum usque adhuc. Et lex enim sancta, ut mandatum sanctum et justum et bonum; sed lex et prophetæ usque ad C Joannem prophetaverunt; et ideo adveniente Domino vina mosetica defecerunt, et vina sanguinis profuxerunt. Illa acceperunt terminum, ista sumserunt initium. Denique hoc est initium signorum quæ fecit Jesus, quando pavit gentes occisus, et de vino sui sanguinis fecit convivium vulneratus.

Hunc botrum in terra promissionis seu in cespite virginitatis exortum, aliquando Judæus in palanga (g) tanquam in præsigio futuræ crucis infixerat, sub quo curvaretur, non ex quo resiceretur. Jam enim de eis psalmus fuerat prælocutus: Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva. Portabant igitur botrum duo, unus anterior, et alter posterior; in medio palmitis germinis propago pendebat. Primus indicabat populum Judæorum, secundus designabat populum gentium. Judæus quidem anteibat, sed contra botrum dorsa ponebat. Gentilis posterior ambulabat, sed botrum fidei oculis adtendebat, quia in pendente credebat. Posuerunt, inquit Dominus de Judæis, ad me dorsa et non facies suas. Primus aversabatur, secundus pascabatur; ille habebat sub delicti onere, iste bibebat ex æthere. Judæo ergo botrus posterior, gentili erat anterior;

(a) *Expectare* pro *spectare*, in aliis quoque vidi interdum codicibus. Nisi forte præstat scribere *expectare a cruce*.

(b) Ita cod.

(c) Ita cod. *botruo*. Et quidem aliquoties, sed non constanter, *botruus* et *botruum* in hoc sermone, nec non alibi apud Augustinum.

(d) Contra fati doctrinam sæpe scripsit Augustinus.

(e) Animadverto pulchrum vocabulum.

(f) Nota rursus vocabulum, nisi est pro *variegata*.

(g) Num. xiii, 24. Et quidem *palanga*, vel *phalanga*, dicebant præsertim Afri pro fuste, teste Plinio apud Forcell.

His in fine, nobis in principio; illos sequebatur ad supplicium, nos invitabat ad cibum. Itaque illi desiccati sunt et aruerunt, nos vero comedimus et bibimus et refecti sumus, per ipsum Jesum Christum qui vivit cum Patre et cum Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De missa cotidiana.

Congregatio beatitudinis vestrae, fratres carissimi, facit nos nimio gaudio esse repletos. Sed quia pavet pectus catenis corporis obligatum, non possum dicere quantum splendor animi vestri delectat audire. Tamen adgredior, ut arrha a Deo data clariore, et pigrore splendidissimi luminis refulgente, palpitat sensus mei dicentis (a). Peto ut vestris auribus inseratis, fratres mei, officia sacerdotis, quibus per viscera misericordiae incommodum (b) non desinet parturire, dicente apostolo Paulo: Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Sed illis ait apostolus, qui novellae fidei, et rudis adhuc credulitatis primitiae detinebantur in corde plantaria. Verum, propitio Deo, quia ita apud: (c) vos fidei prerogativa veterescit, ut et nova sit, ideo novitatem tenet, ut vetus sit: quia sic scriptum est: Vinum novum veterescit, et cum suavitate bibetur. Tamen celare non potui et diutius suppurgatum (d). Nolui videre quod luceam, nolui videre quod doleam. Clamo quia pastor sum non mercenarius, qui viso lupo fugit, et oves ut pereant derelinquit. Clamo quia timeo, clamo quia doleo: clamando enim et me excuso, et vos non perdo. Nam si tacuero, et me non excuso, et vos perdo. Ait enim Deus per Esaiam prophetam: Exclama, inquit, in fortitudine tua, et noli parcere: sicut tuba exalta vocem tuam, annuntia plebi meae peccata eorum, et domui Jacob facinora eorum. Ita enim devotio vestra refriguit, fratres mei, ut et illud sentiam, et metuum. Quod Dominus ait: eo quod facinus abundet, refrigescit caritas multorum, puto in vestra devotione compleri. Dum enim vos in domibus vestris sedere sectamini desertam facitis domum Dei.

Et audi quid per prophetam divina istiusmodi indignatio omnium mentes objurgat. Audi, christiane, quod timeas; audi, timorate, quod caveas: Pro eo quod domus sua deserta sit, ideoque caelum abstinerebit pluvias, et terra non dabit fructum suum, et inducam gladium super opera manuum hominum, quia Deus in ecclesiis non auditur. Quis ad hoc, fratres mei, intentus non visceribus contremescat? Quis non tantis comminationibus percussus arescat, quando sic audiat Dominum indignantem, eo quod domum suam desertam faciat, (et domus orationis a conventu religioso sit vacua? Plena est populi platea, et silet ecclesia. Utique, prudens homo, non tibi dicitur ut ad domum Dei omni hora convenias. Si in ma-

tinis vix una hora est, si in diebus festis vix duae horae sunt, ecce parum est quod a te exigit auctor tuus. Et non vis esse beatus? Vis tibi caelum et terram, mare, et omnia elementa omnibus temporibus deservire, et non vis una hora vel duabus horis dominicae devotioni vacare? Castigetur ergo pigritia vestra, ut procreationes suas non perdat terra. Inducetur gladius super opera manuum illorum, quia Deus in ecclesiis non auditur.

Condemnat nos pigritia nostra, fratres mei. Currit matutinus ad synagogam Judaeus, festinat et vigilat ad templum paganus, et non vigilat aut festinat ad ecclesiam christianus. Magna confusio est christianis, qui provocantur venire ad domum Dei exemplo et contemplatione peiori; ut plus si Judaeus in sua observatione sacrilegus, quam christianus in sua religione devotus. Vigilat gentilis ad idola profanus, et non vigilat aut festinat christianus ad ecclesiam pro quo crucifixus est Christus. Propterea castigat Deus terram, ut homo accipiat disciplinam: ut homo corripatur, terra dar.... dicere. Vos facitis domum meam desertam, et ego desertam faciam terram vestram. Vos in veniendo ad me non datis mihi honorem, et ego vestrum intercidam laborem: quia qui honorificat me, inquit, et ego honorificabo eum.

Sed dicturus es mihi forsitan: dives sum, et facultatibus cunctis abundo, nihil indigeo, quid petere possum? Ergo ex te dives es? aut cum divitiis natus es? qui magis quantum dives es, tantum ad eum, cujus sunt divitiae, manicare debes: quia meum est, inquit, aurum et argentum, et cui voluero dabo illud. Habes quod non accepisti? Si ergo accepisti, quid gloriaris quasi non accepisset? Certe si accepisti, nihil habuisti, quia nudus ex utero matris tuae in hoc saeculum devenisti, pannis obsitus, extrema egestate confectus, et jam sicut natus moriturus. Habes testem beatum Job dicentem: nudus exivi de ventre matris meae, nudum me oportet ire in terram. Curris ad domum feneratoris, adulatoria verba componis, et non curris ad domum Dei gratuito largitoris? Quae est in vobis tanta pigritia, fratres mei, ut ad domum Dei minime vigiletis? Tibi dico, quisquis es, rustice piger: pigritaris ad domum Dei venire, et non pigritaris terram tuam excolere? Et nisi desuper tibi dederit pluviam, non poteris rumpere terram. Nihil tibi de suo prestare poterit, nisi desuper acceperit. Scriptum est enim: Desursum descendit a patre luminum, a patre quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Sicut et in Evangelio scriptum est: Verum quaerite regnum Dei primo et justitiam, et haec omnia adponentur vobis. Ergo, fratres mei, ad ecclesiam Dei vigilare debetis. Hoc expectat Deus, ut illi tantummodo fatearis, et non sunt morae ut saneris, nisi confessionem tuam solummodo quaesiturus. Explicit.

(a) Sic videbatur in codice, cujus mihi nunc revidendi copia non est.

(b) Id est molestiam per suum zelum creare.

(c) Prisca orthographia est, ut infra illud, alius.

(d) Sic videbatur in codice.